

BARRIADA DE PERE GARAU (PALMA)

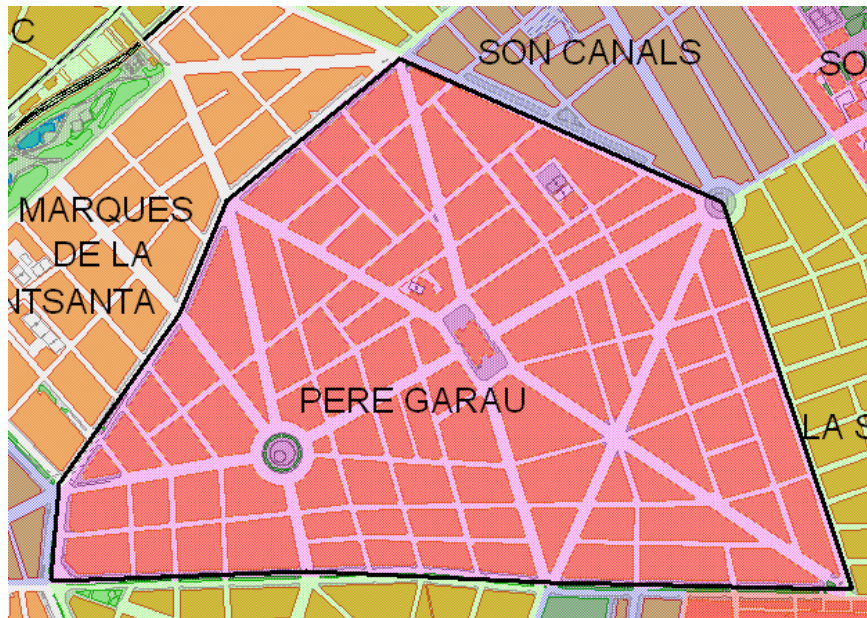
PRIMERA INTERVENCIÓ DE LA LLEI DE BARRIS

(1)

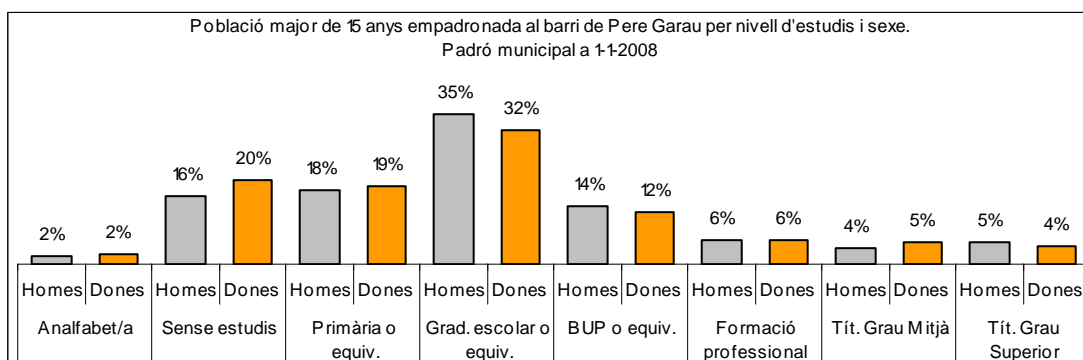
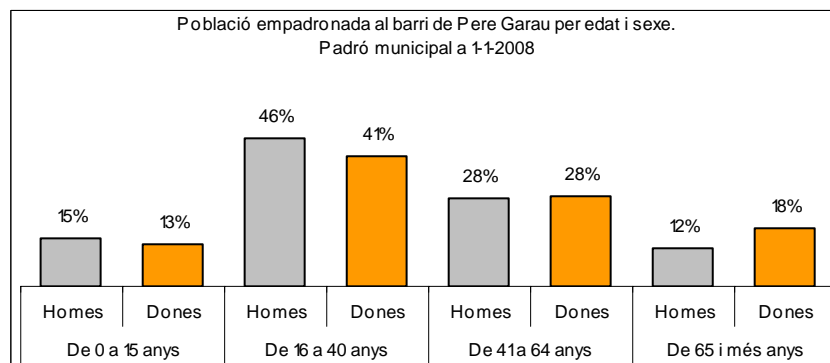
La barriada de Pere Garau ha sofert en els darrers temps una degradació urbana i social i l'aparició de certs problemes en el seu context urbà. La reforma d'aquesta zona de Palma es pot considerar un model de la Llei de Barris del Govern Balear, doncs és la primera intervenció emmarcada dins aquesta llei.

A continuació oferim el primer d'un conjunt de dossiers dedicats a la reforma d'aquesta barriada, que inclou les principals dades demogràfiques de Pere Garau i un breu informe de situació del barri.

1. Mapa del barri

2. Gràfics de població general

Breu informe del barri de Pere Garau

Carlos Vecina. Projecte Pere Garau – Son Gotleu

Una ressenya sobre el barri

El barri de Pere Garau s'ubica a l'eixample de la ciutat, molt a prop del centre històric, se configura amb l'adhesió de diferents barris propers, cadascú amb la seva idiosincràsia urbanística i social pròpia, el principal referent és el Mercat, amb una important aflluència de gent que ve d'altres indrets de la ciutat. Està situat al centre del barri a l'encreuament de les principals vies de comunicació. Carrers amples on, aprofitant l'atracció del Mercat, s'han situat molts de comerços.

Durant molt de temps la principal població resident ha estat formada per autòctons, molts d'ells vinguts dels pobles, amb la immigració interior; gent treballadora de classe mitjana, en general. Els anys 70 va començar a instal·lar-se'n població procedent de la Península, els '80 va començar a haver problemes amb alguns grups de delinqüents juvenils, localitzats a zones com la Plaça de les Columnes i voltants. Però el barri continuava sent molt tranquil, hi havia moltes plantes baixes on la gent sortia els vespres al carrer "a prendre la fresca".

La forta rebuda de població immigrant dels darrers anys ha tingut un punt clau d'assentament en el barri de Pere Garau, això ha originat un fort canvi, el desplaçament de població autòctona i tota una sèrie de conseqüències positives i negatives cap a la zona, la falta de prevenció, dinamització i canalització ha fet que se perdi l'oportunitat d'aprofitar aquest potencial amb un reflex en la representació social del barri.

Situacions de residència

Els darrers anys s'ha produït un canvi social molt dràstic, s'ha incorporat un nombre considerable de població immigrant, principalment Llatinoamericana i del Magreb. A mesura que aquesta població s'ha anat assentant ha desplaçat a

l'autòctona, que o bé a fugit, o simplement ha deixat de cercar habitatge al barri. Això ha facilitat l'augment de població immigrant, gràcies a les xarxes socials, aquesta s'ha incrementat considerablement. Aquesta circumstància ha estat recolzada per la proliferació dels anomenats "pisos pastera" on varies famílies comparteixen un mateix habitatge, creant tota una sèrie de molèsties per soroll, consum d'aigua, etc. a la resta de veïns. Les finques on existeix aquesta forma d'assentament se van degradant, ja que és gent que viu en règim de lloguer i ningú se vol fer càrrec de les reparacions de manteniment general; a més la gent resident que no se'n va, són principalment persones grans que han viscut de sempre al barri i no disposen de medis per actuar-hi amb aquesta situació.

Aquesta forma d'amuntegament "els pisos pastera" és un focus de problemes, en tots els sentits, la població que viu en aquestes condicions no gaudeix dels mínims que se precisen per viure dignament, a més creen moltes molèsties als altres veïns, a més del soroll continu que provoca viure un nombre considerable de persones a un mateix habitatge, se produeixen conseqüències negatives per la resta de comunitat, juntament a la degradació de l'edifici per la manca de cura d'aquest, se troben situacions com el consum excessiu d'aigua, hi ha finques que encara tenen un mateix comptador, on el cost se reparteix entre tots, la repercussió sobre les persones grans que viuen amb una petita pensió són molt greus, molts d'aquests han passat a dependre dels Serveis Socials per les dificultats econòmiques.

Se poden localitzar habitatges que són vertaderes empreses clandestines, on se donen serveis de menjador, les habitacions son sales amb taules i cadires durant el dia i llit calents al vespre; uns altres se dediquen a cobrar per fer neta la roba dels que no tenen rentadora, etc. totes aquestes situacions són viscudes amb patiment i desolació per una part de la població autòctona que se sent desprotegida per l'Administració.

Si bé la població immigrant amb situació d'amuntegament s'ha anat ubicant a tot el barri, se poden localitzar una sèrie de concentracions, a mode de gueto, que s'han anat formant degut a una acceleració del procés de substitució

poblacional. Un exemple el podem trobar a zones com la que envolta el carrer Marià Aguiló, on se localitzen edificis amb majoria de població sud-americana, compartint varies famílies el mateix habitatge; un altre exemple el trobem a la zona que envolta el carrer Joan Bauzà, on existeix una forta presència de població d'origen magrebí, és un dels espais més degradats, aquesta concentració és de les més antigues, inclús els comerços són de caire "ètnic" especialitzats en els productes típics de consum magrebí (carnisseries, etc.) també és la zona on se ubica la mesquita, fet que ha provocat moltes queixes veïnals.

L'aparició dels guetos és una preocupació per la població autòctona que viu a la zona, ja que la falta d'interacció crea confusions, degradació de les relacions socials i derivació d'aquesta circumstància cap a situacions problemàtiques. A més fa que augmenti la inseguretat ciutadana, ja que és un espai, degut a la seva degradació ambiental, propici perquè els petits delinqüents l'utilitzin per dedicar-s'hi a la venda de droga i altres activitats no normatives.

El comerç

Juntament amb el canvi social apareix la decadència del comerç tradicional a la zona. Les causes d'aquesta són diverses: el canvi de sentit pel trànsit de vehicles, als principals carrers va tenir com a conseqüència que el barri va deixar de ser lloc obligat de pas, a més se va tornar molt complicat accedir a segons quins carrers, des de determinats indrets, per tant, va minvar la clientela externa; la manca d'aparcament, a pesar d'haver implantat la zona blava, s'ha convertit en un altra problema pels comerços, la gent deixar d'anar a un barri a comprar si ha de pagar per aparcar, només el farà si és un barri cèntric o amb un determinat atractiu, però a excepció del Mercat, aquest no és el cas de Pere Garau.

Juntament amb aquesta decadència varen desaparèixer dos dels tres cinemes situats als carrers importants, això va contribuir a la reducció de la població que tenia com a referència el barri, ja que eren cinemes destacats a la ciutat; el canvi demogràfic ha contribuït al canvi de demanda, els comerços tradicionals

han anat tancant i han estat substituïts per comerços regentats per població xinesa, els quals comencen a ocupar la majoria dels locals als carrers principals. Donant una sensació d'ocupació que preocupa a molts d'autòctons i constitueix una de les protestes més fortes dels comerços tradicionals del barri. Se queixen sobretot dels horaris d'atenció al públic i del règim especial que gaudeixen alhora de pagar impostos, a més han copat totalment el mercat de compra o lloguer de locals als carrers principals, fent que sigui molt difícil la possibilitat de què un comerç d'altre caire se pugui instal·lar en aquests carrers.

La representació del barri a la premsa ha contribuït a crear una imatge negativa, afavorint una pitjor valoració amb conseqüències diverses (valor dels habitatges, percepció d'inseguretat, etc.) Pere Garau ha adquirit una etiqueta a la premsa i a la representació que tenen els ciutadans sobre aquest barri, això condiona el perfil del tipus de població que va arribant al barri i la que decideix anar-se'n a un altre, accelerant el procés de substitució poblacional per una altra socialment més vulnerable.

Espais públics i interacció social

Un dels problemes socials del barri està relacionat amb la manca d'interacció entre la població, d'aquesta manera s'afavoreixen els guetos, o al manco no se creen possibilitats de canalització social. El resultat és la concentració de població a determinats indrets del barri, en funció del seu origen geogràfic, sobretot en el cas dels immigrants estrangers. El barri facilita la manca d'interacció ja que pràcticament no existeixen espais públics lliures, on la gent se pugui trobar de manera informal, l'únic que hi ha no és gens funcional, ja que l'espai més gros està ocupat pel Mercat (tres dies a la setmana). Un altre se troba a un carrer que limita el barri, ocupa una extensió interessant, però tampoc s'utilitza per res, degut a que no presenta cap recurs que augmenti la seva funcionalitat, més que per ser un lloc de pas.

Al barri, en total, podem identificar quatre places, com a espais públics, vegem les característiques d'aquestes i l'ús que se fa:

- Plaça Francesc Garcia i Orell, popularment anomenada “Plaça de les Columnes” degut a que la seva estructura està constituïda per columnes que envolten el centre. És la plaça central més completa, ja que disposa de vegetació, bancs suficients i zona de parc infantil. El problema que presenta té que veure amb l'ús públic que se li dona, ja que està regularment ocupada per una notable concentració d'indigents, drogoaddictes i altres, que provoquen desperfectes, deixen fems, fan les seves necessitats i alguns increpen a altre gent que vol aprofitar l'espai. Aquesta circumstància repercuteix negativament a la zona infantil i als comerços i zona que envolta la plaça en general.
- Plaça Pere Garau, és la que dona nom al barri, la més important, en aquesta se situa l'edifici del Mercat, tres dies a la setmana també s'ocupen els exteriors, principalment per vendre productes del camp i roba. Aquest és un atractiu molt important pel barri, són molts els que consideren que és l'ànima d'aquest, el centre neuràlgic que el manté viu, tot el que representa Pere Garau envolta el Mercat i la recepció de població d'altres indrets que ve a comprar els seus productes. La manca d'aparcament perjudica aquest espai de comerç, ja que els seus clients venen de moltes parts de ciutat, no és un mercat que tingui una raó de ser vinculada amb l'abastament del barri, sinó que sempre ha tingut una projecció exterior. Tota barrera que representi una reducció del flux de població cap al Mercat implicarà la seva decadència i amb aquesta l'acceleració del procés de degradació irreversible del barri. El problema que presenta aquest espai com a tal, està relacionat amb la manca d'altra funcionalitat, en un barri on no se poden trobar espais públics, perquè la gent pugui desenvolupar les seves activitats de temps lliure, de manera informal.
- Plaça Jorge Luis Borges, és un espai que compta amb equipaments, el problema està relacionat amb les dimensions, és molt petita, també amb el seu emplaçament, no ocupa un espai d'especial trànsit, sinó més bé se troba amagada a la resta del barri.

- Plaça Tinent Coronel Franco, popularment “Plaça Rodona de Son Gotleu” o “Plaça dels Patins”, és el límit amb altres barris, en realitat no se considera de Pere Garau, si bé sempre té gent, sobre tot joves, no té cap recurs ni funcionalitat, l’envolten una sèrie d’arbres i un espai de ciment, podria tenir molts més usos, però cap de les remodelacions d’aquesta l’ha dotada d’alguns ús concret o de recursos per la gent que l’utilitza, fa anys al manco tenia un quiosc on els nins i famílies anaven a comprar gelats i llepolies.
- Carrer de Josep Metge Darder, aquest carrer compta amb un passeig molt llarg, amb moltes possibilitats, però que actualment només s’utilitza per ser un espai de pas, alguns bars han ocupat una part amb taules i cadires, donant-li una mica de vida. Està envoltat per edificis de certa qualitat, a més és un carrer on passa molta de gent ja què comunica diversos carrers secundaris i la via de comunicació entre la plaça Tinent Coronel Franco i el carrer Aragó.

Respecte als recursos principals del barri, destaca la elevada concentració d’entitats associatives, a continuació se presenta un breu llistat dels principals tipus de recursos:

- Associacions socioculturals, entre aquestes se troben varies associacions de veïns, de persones grans i d’immigrants.
- Confessionals, dues parròquies i una mesquita.
- Docents, varies guarderies i cinc centres d’ensenyança infantil – primària
- Centres tècnics de serveis socials, dues residències i centre de dia de persones grans, un menjador social, serveis socials de l’Ajuntament i de Càrites, Casal de joves.

L’antiga identitat del barri se va substituint per una altra, diversificada amb la novetat de l’arribada de població immigrant, diferents grups amb escassa interacció entre ells, van poc a poc donant forma a una nova imatge del barri; aquest no ha perdut el seu esperit de petit comerç, els immigrants que arriben

instal·len les seves petites empreses, al barri se pot trobar de tot, amb la particularitat de què ara a més s'incorporen a l'oferta productes ètnics, que poden representar un fort potencial, encara per canalitzar. Tal vegada una conseqüència negativa del canvi social és la pèrdua d'una identitat comú, baix el sentiment de pertinença al barri, això debilita la cohesió social, la falta d'interacció propicia el desconeixement mutu i la percepció d'inseguretat. Darrera d'aquesta falta de comunicació se troben també factors urbanístics, ja què la manca d'espais coberts o oberts fa que sigui impossible cap interacció, si no és la que pugui sortir d'una iniciativa que organitzi un escenari artificial. Al barri encara queden alguns edificis emblemàtics de la seva història, que poden conservar certa identitat d'aquest minvant l'efecte del fort canvi socio-urbanístic.

La manca d'aparcament

La manca d'aparcament mereix una especial atenció, és un dels problemes més greus plantejats per la població, sobretot els dies de mercat, essent totalment impossible trobar aparcament, a la gent també li preocupa si aquesta falta d'aparcament afegida a la decadència del comerç i el canvi de població pot repercutir en un empitjorament del barri i la seva vida, ja que bona part d'aquesta se sustenta amb gent que s'apropa d'altres barris. A més la substitució d'edificis amb una o dues plantes per finques més altes, amb l'arribada de més població al barri, augmenta la seva densitat i repercuteix negativament sobre les possibilitats d'aparcament.

Aquesta dificultat no se pot cobrir degut a què no hi queden espais suficients, el barri està molt poblat i són casi inexistent els pàrquings privats que se puguin comprar o llogar, l'augment d'aquesta oferta reduiria els problemes dels residents, ja què quan arriben al vespre és pràcticament impossible trobar un espai per aparcar. Però la gent que ve sobretot al Mercat o al cinema continuaria amb el mateix problema, fa una sèrie d'anys els factors principals d'atracció eren el Mercat, els tres cinemes i la densitat de l'eix comercial, la manca d'aparcament ha tingut conseqüències greus sobre aquests, degut a

què la seva existència no se basa únicament en abastar a la població del barri, sinó que ha tingut una projecció exterior.

Les demandes de la població

Les demandes principals, que s'han anat recollint de la població, se concreten en qüestions molt clares i afecten als col·lectius més vulnerables o necessitats de recursos del barri. La manca d'un casal al barri on la gent se pugui reunir i se centri tota, o bona part, de l'activitat social és fonamental, al barri existeixen moltes associacions, però totes desagregades sense cap contacte, amb una clientela pròpia que gaudeix de les seves activitats, no hi ha comunicació, però tampoc un espai on se pugui desenvolupar aquesta. Els infants i joves no poden accedir a cap recurs d'oci, esportiu, ni cultural, tampoc tenen una biblioteca on se podrien fer activitats dinamitzant la cultura, per tota la gent en general.

A continuació se presenta un quadre amb els diferents temes sobre problemes i demandes principals dels ciutadans:

Recull de problemes – demandes – necessitats que plantegen els ciutadans

Presència important d'indigents al mercat i a la plaça de les columnes
Manca d'activitats per infants i joves
Manca de biblioteca, centre cultural i escoletes
Polícia i inseguretat
Aïllament persones grans
Espais públics funcionals
Manca d'aparcament per facilitar l'accés als comerços i mercat
Destrucció urbanística i pèrdua d'identitat del patrimoni – barri
La manca d'interacció social, de respecte sobre normes de convivència
La immigració

La manca d'integració dels diferents col·lectius d'immigrants és un greu problema, que poc a poc va creant més intolerància, per part de la població autòctona. Bona part d'aquests no respecten normes bàsiques de convivència, però tampoc se'ls hi ha explicat que és el que se pot fer i que no... això se

redueix en una necessitat fonamental de fer feina amb aquesta població, aprofitant que al barri se troben una bona part d'associacions d'immigrants, conscients del greu problema que se va creant.

Característiques demogràfiques¹

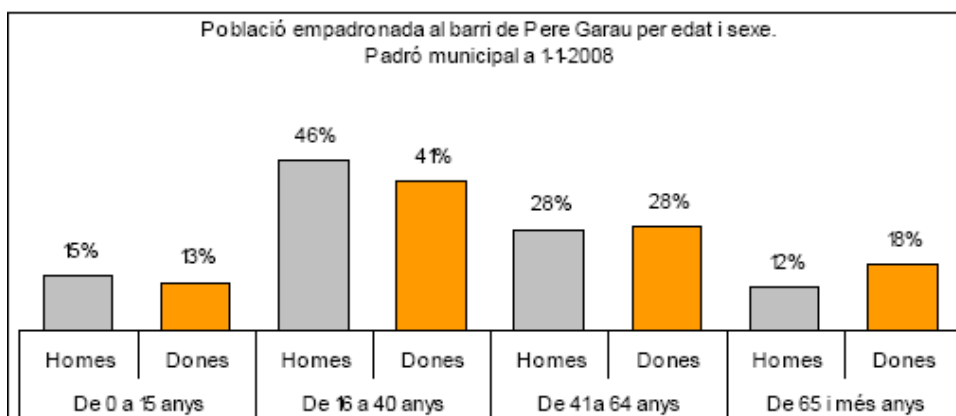
Pere Garau és el barri (zona estadística) amb més població de Palma, 27.502 habitants, presenta una densitat per hectàrea de 403,04 persones, aquesta data el situa com el segon barri amb major densitat, només superat per Son Ximelis, amb la particularitat de què aquest només té 2.573 habitants. Respecte a la distribució per grups d'edat, aquesta se concentra principalment en les franges intermèdies, veure gràfic 2, sobretot en el grup de 16 a 40 anys, degut a la forta immigració laboral jove, que ha rebut el barri els darrers anys.

Gràfic 1

Nacionalitat	Pere Garau			% sobre total població			% sobre nacionalitat estrangera		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total població	27.502	13.554	13.948	100	100	100	-	-	-
Espanyola	18.919	9.006	9.913	68,8	66,4	71,1	-	-	-
Estrangera	8.583	4.548	4.035	31,2	33,6	28,9	100	100	100
Unió Europea 27	1.574	787	787	5,7	5,8	5,6	18,3	17,3	19,5
Resta d'Europa	177	74	103	0,6	0,5	0,7	2,1	1,6	2,6
Llatinoamericana	4.801	2.322	2.479	17,5	17,1	17,8	55,9	51,1	61,4
Asiàtica	967	614	353	3,5	4,5	2,5	11,3	13,5	8,7
Africana	1.042	736	306	3,8	5,4	2,2	12,1	16,2	7,6
Altres nacionalitats	22	15	7	0,1	0,1	0,1	0,3	0,3	0,2

Superfície en hectàrees i densitats (persones/hectàrees)										
Zona estadística	Total hectàrees	Dens. població total			Dens. nacionalitat estrangera			Dens. nacionalitat extracomunitària		
		Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Pere Garau	68,2	403,4	198,8	204,6	125,9	66,7	59,2	102,8	55,2	47,6

Gràfic 2

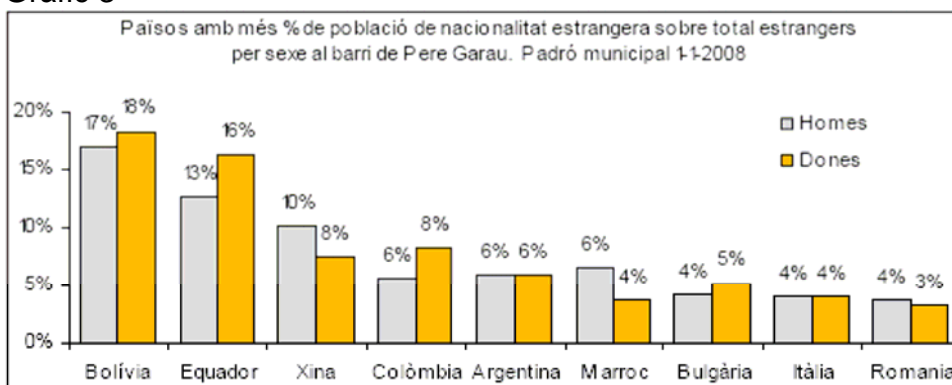

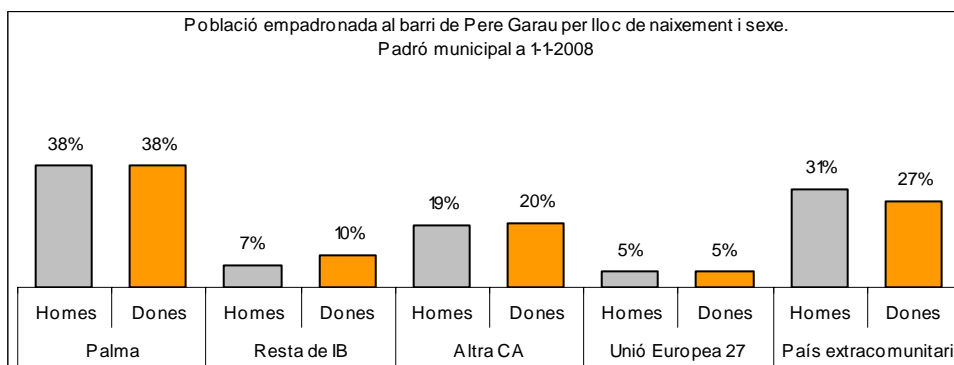
¹ Font: Observatori Municipal de la Igualtat, dades Padró Municipal 01-01-08.

Si considerem les dades de població per lloc de naixement, veure gràfic 3, és el que presenta un major nombre d'immigrants, 8.583 persones, un 31,2% de la població total. Dins d'aquest grup, el més nombrós és el de nouvinguts nascuts a un país Llatinoamericà, un 55,9% de la població immigrant és d'aquest origen, principalment de Bolívia, Equador, Colòmbia i Argentina. Se pot trobar també una important presència de població nascuda a la UE-25, aquest grup se situa en el 18,3%, dins del col·lectiu immigrant, cal destacar la seva dispersió, respecte als països d'origen i l'escassa concentració, podrien destacar el cas de Bulgària, com a país de naixement amb un 4,5% del total de població immigrant.

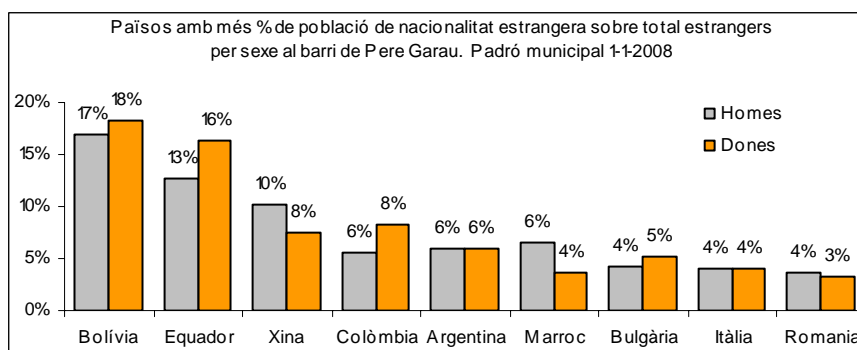
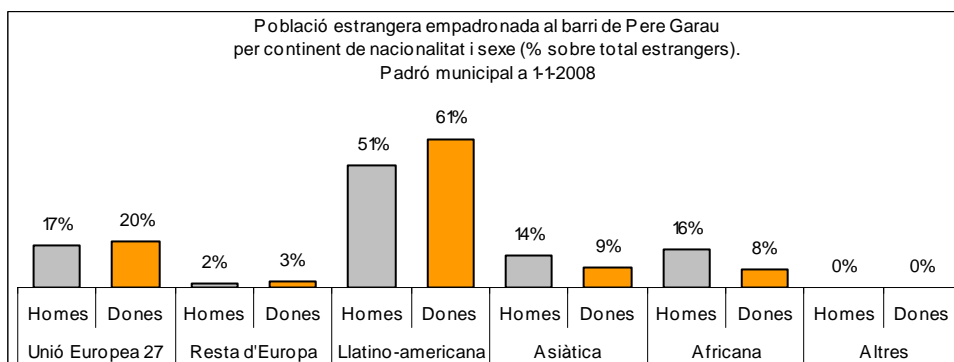
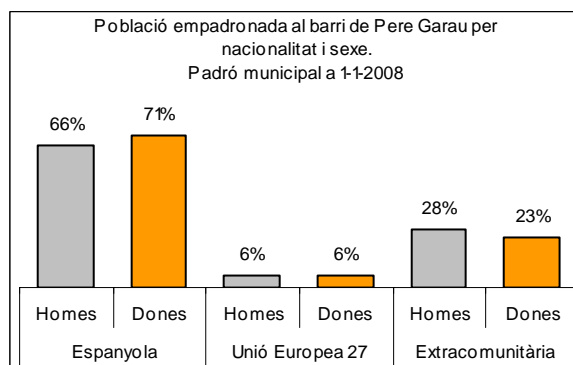
La població procedent de Xina ha augmentat considerablement, situant-se com la tercera en importància, amb un 9% de la població immigrant; el tercer origen, si considerem la procedència per zones (els dos països amb més presència són llatinoamericans) correspon al Magreb, en concret el Marroc amb un 5,7% de la població immigrant.

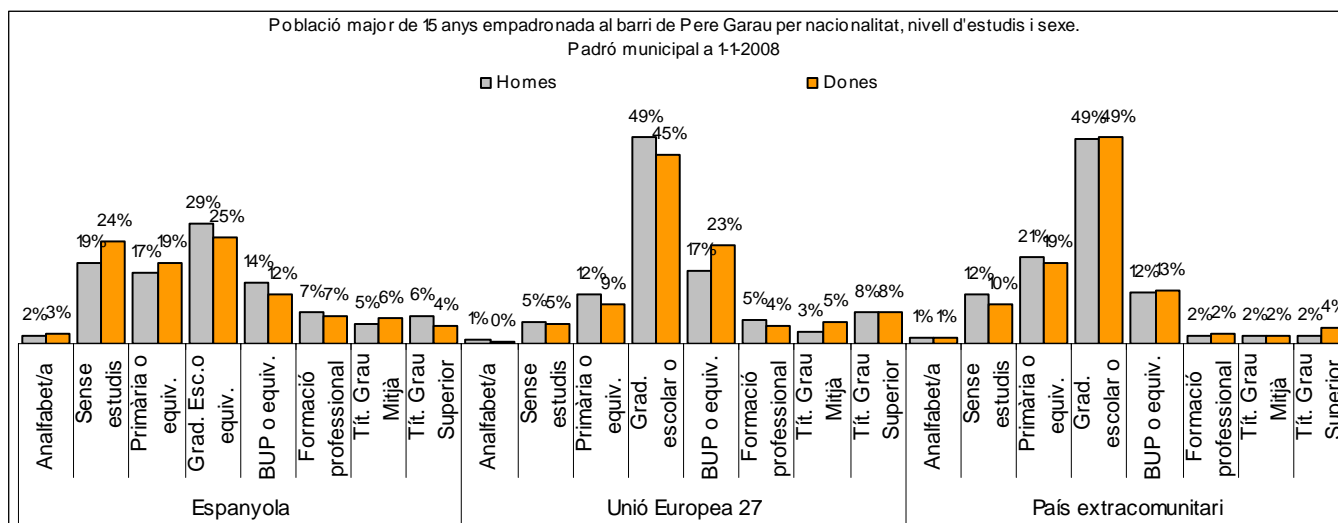
Gràfic 3

3. Gràfics de població de nacionalitat estrangera

4. Taules de població

Nacionalitat	Pere Garau			% sobre total població			% sobre nacionalitat estrangera		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Total població	27.502	13.554	13.948	100	100	100	-	-	-
Espanyola	18.919	9.006	9.913	68,8	66,4	71,1	-	-	-
Estrangera	8.583	4.548	4.035	31,2	33,6	28,9	100	100	100
Unió Europea 27	1.574	787	787	5,7	5,8	5,6	18,3	17,3	19,5
Resta d'Europa	177	74	103	0,6	0,5	0,7	2,1	1,6	2,6
Llatinoamericana	4.801	2.322	2.479	17,5	17,1	17,8	55,9	51,1	61,4
Asiàtica	967	614	353	3,5	4,5	2,5	11,3	13,5	8,7
Africana	1.042	736	306	3,8	5,4	2,2	12,1	16,2	7,6
Altres nacionalitats	22	15	7	0,1	0,1	0,1	0,3	0,3	0,2

Superfície en hectàrees i densitats (persones/hectàrees)										
Zona estadística	Total hectàrees	Dens. població total			Dens. nacionalitat estrangera			Dens. nacionalitat extracomunitària		
		Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
Pere Garau	68,2	403,4	198,8	204,6	125,9	66,7	59,2	102,8	55,2	47,6

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Padró municipal a 1-1-2008. Ajuntament de Palma